QORTI ĊIVILI PRIM'AWLA

S.T.O. PRIM IMĦALLEF
JOSEPH AZZOPARDI

Illum il-Ġimgħa, 12 t'April 2019

Kawża Nru: 24

Ċit Nru: 677/01 JA

Paul Vella; u b'digriet tas-27 ta' Settembru 2002 l-atti ġew trasfużi f'isem Anna Cauchi, Joseph Vella, Carmelo Vella, John Mary Vella, Margaret Vella, Paolo Vella, Emanuela Vella, Doreen Micallef u Marthese mart Ġorġ Bartolo *stante* li l-istess attur miet fil-mori tal-kawża

-vs-

Grace Everest, Jimmy Agius, Angelo Agius; u l-istess Grace Everest b'diġriet tal-24 ta' Mejju 2001 ġiet konfermata bħala kuratriċi biex tirrappreżenta lill-assenti Joseph Agius bħala eredi tal-mejta Maria Agius u Victoria Vella xebba

Il-Qorti,

Rat iċ-ċitazzjoni li ġiet ippreżentata fl-20 ta' April, 2001 fejn ġie premess:

Illi l-attur huwa iben Gio Maria u Anna konjuġi Vella li llum huma mejtin;

Illi permezz ta' testment (Dok. 'A') li sar fil-ħdax (11) ta' Frar tas-sena elf disa' mija u erbgħa u ħamsin (1954) fl-atti tan-nutar Dr. Antoine Galea, it-testaturi ħallew bi prelegat lil uliedhom Maria mart Paolo Agius (illum mejta) u Victoria Vella, xebba, il-fondi numri tmintax (18), dsatax (19) u wieħed u għoxrin 921) Triq il-Wied, Mellieħa u garaxx fl-istess triq mingħajr numru;

Illi inforza tal-istess tesstment it-testaturi ordnaw illi *"l-istess fondi jiġu stmati minn perit u l-istess Maria Agius u Vittoria Vella ikunu obbligati jħallsu lill-imsemmi ħuhom Paolo Vella, tifel tat-testaturi, it-terz tal-valur li jiġi ffissat mill-istess perit għall-istess fondi"* (Artikolu Erbgħa tat-Testment);

Illi għalkemm il-konvenuti ġew debitament interpellati sabiex jersqu għal-likwidazzjoni u ħlas tal-ammont dovut lill-attur skont dak li ordnaw it-testaturi huma baqgħu inadempjenti;

Igħidu għalhekk il-konvneuti għaliex din il-Qorti m'għandhiex għar-raġunijiet fuq premessi u salv kull dikjarazzjoni li hija meħtieġa skont il-liġi:

1. tinnomina perit sabiex jagħmel stima tal-fondi li jġibu n-numri tmintax (18), dsatax (19) u wieħed u għoxrin (21), Triq il-Wied, Mellieħa u l-garaxx li jinsab fl-istess triq.

2. tikkundanna lill-konvenuti sabiex skont l-Artikolu Erbgħa (4) tat-testment li għamlu Gio Maria U Anna konjugi Vella, iħallsu lill-attur terz minn dak is-somma li tiġi hekk likwidata mill-perit.

Bl-ispejjeż kontra l-konvneuti li huma minn issa nġunti in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni maħlufa tal-attur u l-lista tax-xhieda.

Rat in-nota tal-eċċezzjonijiet tal-konvenuti preżentata fil-11 ta' Lulju 2011 fejn ġie eċċepit:

1. Illi qabel xejn għal kull buon fini qed jiġi dikjarat illi in forza tal-Artikolu 4 tat-testment imsemmi fil-premessi taċ-Ċitazzjoni odjerna, il-prelegat jinkludi wkoll mezzanin fl-istess triq liema mezzannin illum iġib in-numru 20, u għaldaqstant dan il-mezzanin huwa proprjeta' tal-konvenuti.

2. Illi t-talbiet attriċi huma preskritti *ai termini* tal-Artikolu 845 tal-Kodiċi Ċivili (Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta).

3. Illi mingħajr preġudizzju għall-premess, il-konvenuti għamlu diversi offerti mingħajr preġudizzju anke a bażi ta' stima ta' periti, liema offerti baqgħu qatt ma ntlaqgħu mill-atturi.

4. Salv eċċezzjonijiet oħra.

Rat id-dikjarazzjoni maħlufa tal-konvenuti u l-lista tax-xhieda.

Rat is-sentenza ta' din il-Qorti tat-28 ta' Jannar 2015 u tal-Qorti tal-Appell tas-27 ta' Jannar 2017 li finalment iddecidiet illi: *"illi ż-żmien relevanti (għall fini tal-istima) huwa l-jum meta nfetaħ il-wirt ta' min fost it-testaturi kien baqa' ħaj; tħassarha wkoll fejn ikkundannat lill-konvenuti jħallsu l-ispejjeż tas-sentenza tat-8 ta' Frar 2006, b'dan illi din il-kwistjoni tibqa' bla preġudizzju u l-ewwel Qorti għandha tiddeċiedi dwarha fis-sentenza finali; u tikkonfermaha fejn ħatret perit tekniku u ordnat li jitkompla smigħ għall-għanijiet tat-tieni talba."*

Rat is-sentenza ta' din il-Qorti fil-kawża fl-ismijiet inversi fejn ġie deciz illi:

"Għal dawn il-motivi l-Qorti tiddeċiedi din il-kawża billi tiċħad l-eċċezzjonijiet l-oħra mhux ġja' respinti bis-sentenza fuq imsemmija u tilqa' t-talbiet kollha attrici; tinnomina lin-Nutar Silvana Borg Caruana biex tippubblika l-att relattiv, u lill-Avukat Dottor Joe Mifsud bħala kuratur biex jirrappreżenta l-eventwali kontumaċji fuq l-att li għandu jiġi ppubblikat fl-edifiċju tal-Qorti f'data li tiġi ffissata mill-Qorti fuq talba ta' xi parti interessat jew tal-istess Nutar; għar-rigward tat-tielet talba tipprefiġġi terminu ta' tlett xhur."

Illi dan ifisser li l-atturi f'dik il-kawża ġew dikjarati proprjetarji wkoll tal-fond numru 20 Triq il-Wied il-Mellieħa *oltre* l-fondi l-oħra li dwarhom ma kienx hemm kontestazzjoni f'**dak ir-rigward;**

Eventwalment il-konvenuti, bil-permess tal-Qorti, fl-24 t'Ottubru 2017 intavolaw eċċezzjonijiet ulterjuri fejn eċċepew:

1. Illi t-talbiet attriċi in kwantu jirrigwardaw il-fond numru 20, Triq il-Wied, Mellieħa huma preskritti *ai termini* tal-Artikolu 845 tal-Kodiċi Ċivili tal-Liġijiet ta' Malta.

2. Illi fi kwalunkew każ u dejjem mingħajr preġudizzju għall-premess, peress illi l-fond numru 20, Triq il-Wied, Mellieħa abbużivament kien fil-pusses tal-atturi, gawdut u wżat minnhom, tant illi kellha addirittura ssir kawża sabiex jiġi rilaxxjat (Ċitazzjoni Numru 47/02JA) u jiġi mgħoddi lill-esponent konvenuti, għaldaqstant ma għandu jiddekorri l-ebda imgħax fuq it-terz tal-valur tiegħu. Kopja tas-sentenza relattiva qed tiġi hawn mehmuża – Dok. 'GE'.

Għalhekk il-Qorti l-ewwel trid tqis din l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni qabel ma tiddisponi mit-talbiet u l-eċċezzjonijiet l-oħra. Din l-eċċezzjoni sorġiet wara li l-Qorti iddecidiet fil-kawża msemmija li l-proprjeta' hija tal-konvenuti għaliex meta istitwew il-kawża huma kienu taħt l-impressjoni (anzi konvinzjoni) li kienet tagħhom – allura ma kellhomx għalfejn jitolbu l-ħlas tal-legat imsemmi. L-artikolu 845 jgħid illi:

(1) L-azzjoni biex jintalab wirt, jew legat, jew is-sehem riżervat, sew fis-suċċessjonijiet b'testment kemm ukoll f'dawk ab intestato, tispiċċa bl-għeluq ta' għaxar snin mill-ftuħ tas-suċċessjoni.

(2) Iżda, għall-minuri, jew għall-interdetti, l-azzjoni fuq imsemmija ma tispiċċax ħlief għeluq sena minn dakinhar li huma jsiru tal-età, jew li l-interdizzjoni tispiċċa, kif ikun il-każ

Illi huwa evidenti li meta saret il-korrezzjoni għall-att promotur, u allura żdied il-fond numru 20 Triq il-Wied il-Mellieha, mal-proprjetajiet in kwistjoni, kienu għaddew aktar minn għaxar snin minn meta nfetħet is-suċċessjoni tal-mejta. *"Illi huwa minnu li mhux kull azzjoni li tirrigwarda ġid li gej minn wirt taqa' taħt iż-żmien preskrittiv tal-artikolu 845. Wieħed irid jagħraf bejn azzjoni għas-sehem fil-wirt (petitio hereditatis) u azzjoni dwar ġid li kien jagħmel minn wirt, bħal fil-każ ta' azzjoni għall-qasma ta' komuni mnissel minn wirt. L-istess jingħad dwar xi għamla ta' azzjoni li timmira għal xi aspett partikolari tal-proċess tal-likwidazzjoni jew tmexxija ta' ġid f'wirt; .... Il-prinċipju li fuqu huwa mibni l-imsemmi artikolu huwa dak li jwaqqaf kawżi ta' wirt jew sehem minn wirt kontra min, għaż-żmien ta' għaxar snin, ikun żamm f'idejh bħala sid il-gid tal-wirt jew ta' dik il-parti li dwarha titmexxa kontrih l-azzjoni ereditarja; Illi, madankollu u b'effett dirett tan-natura essenzjali tal-preskrizzjoni maħsuba f'dak l-artikolu, ingħad li persuna li ma żżommx għandha ħwejjeġ jew assi minn wirt bħala tagħha, ma tistax tressaq favuriha l-preskrizzjoni tal-għaxar snin tal-petitio hereditatis li dwarha jitkellem l-artikolu 845.* (**"Degabriele vs Attard"** deċiża mill-Prim Awla fit-23 ta' Ġunju 2005).

Illi fil-każ in eżami, kien l-istess atturi li kienu fil-pussess tal-fond in kwistjoni u allura l-preskrizzjoni tibda tiddekorri minn meta huma ħallew dak il-pussess; evidentement meta ġiet deċiża l-kawża kontra tagħhom – għalhekk il-preskrizzjoni ma kienitx għadha bdiet għaddejja qabel dakinnhar.

Illi madankollu għandhom raġun il-konvenuti jeċċepixxu wkoll li peress li l-atturi stess kienu fil-pussess ta' din il-proprjeta' ma jistgħux jitolbu l-imgħax fuqha għaliex kienu qed igawduha. Għalhekk il-Qorti qed tilqa' t-tieni eċċezzjoni ulterjuri iżda tiċħad l-ewwel waħda.

Jibqa' għalhekk għall-Qorti biex tiddeċiedi kemm għandu jkun likwidat l-ammont dovut lill-atturi, u f'dan ir-rigward hemm żewġ kwistjonijiet. L-ewwel kwistjoni ġiet deċiża mis-sentenza tal-Qorti tal-Appell f'din il-kawża, u ċjoe' l-*punctum temporis* tal-valutazzjoni tal-fondi in kwistjoni – ġie deċiż dakinhar li l-valur kellu jkun dak tal-ftuħ tas-suċċessjoni tal-aħħar mill-konjuħi li ġie nieqes, u għalhekk is-6 ta' Mejju 1970. Naturalment il-Qorti trid tibbaża ruħha fuq l-istimi tal-A.I.C. Mario Cassar nominat għall-iskop.

Illi l-istimi huma hekk (fol 352 *et sequitur)*:

Fondi numru18 ***(issa 37)*** u 19 ***(issa 39)*** Triq il-Wied, Mellieħa: €17,433
Fond numru 20 ***(issa 41)*** Triq il-Wied, Mellieħa; €18,522
Fond numru 21 ***(issa 43)*** Triq il-Wied, Mellieħa; €19,612

Il-kwistjoni l-oħra hija minn meta għadu jibda għaddej l-imgħax fuq dawn l-ammonti. **L-artikolu 728** tal-Kodici Ċivili jgħid illi:

"L-imgħaxijiet jew il-frottijiet tal-ħaġa mħollija legat jibdew jgħaddu favur il-legatarju minnufih wara l-mewt tat-testatur, ukoll mingħajr is-sejħa ġudizzjarja msemmija fl-aħħar artikolu qabel dan, f'kull wieħed mill-każijiet li ġejjin:

(a) meta t-testatur ikun espressament hekk ordna;

(b) meta l-legat ikun ta' fond, jew ta' kapital, jew ħaġ' oħra li tagħti frottijiet."

Illi fil-każ in eżami l-legat huwa fis-sens li l-konvenuti kellhom iħallsu t-terz tal-**valur** tal-proprjetajiet in kwistjoni; għalhekk l-intenzjoni tal-leġislatur

hija li fejn jidħol ħlas ta' flus, l-imgħaxjiiet kellhom jibdew għaddejjn minn dakinhar li jmut it-testatur. Kwindi l-Qorti se takkorda ħlas ta' imgħaxjiet mis-6 ta' Mejju 1970. Naturalment dan ma japplikax għall-valur tal-fond numru 20 kif ġia spjegat.

DEĊIŻJONI

Għal dawn il-motivi, il-Qorti tiddeċiedi l-kawża billi filwaqt li tilqa' t-tieni eċċezzjoni ulterjuri tal-konvenuti, tiċħad l-eċċezzjonijiet l-oħra (ħlief dawk deċiżi mis-sentenza tal-Qorti tal-Appell tas-27 ta' Jannar 2017), u tilqa' t-talbiet attriċi billi tikkundanna lill-konvenuti jħallsu lill-atturi s-somma komplessiva ta' €55,567 (ħamsa u ħamsin elf, ħames mija u sebgħa u sittin Ewro); bl-imgħaxijiet legali fuq is-somma ta' €37,045 (sebgħa u tletin elf u ħamsa u erbgħin Ewro) jibdew jgħaddu mis-6 ta' Mejju 1970; fuq ir-rimanenti €18,522 (tmintax-il elf, ħames mija u tnejn u għoxrin Ewro) jibdew għaddejjin mis-27 ta' Jannar 2017.

L-ispejjeż (ħlief dawk ġja deċiżi mis-sentenza appena ċitata tal-Qorti tal-Appell) ikunu a kariku tal-konvenuti.

Moqrija.

Joseph Azzopardi
S.T.O. Prim Imħallef

Mario Debono
Deputat Reġistratur